

Provtagning av läkemedelsrester i rå- och dricksvatten, Region Stockholm 2019

Region Stockholm har sedan 2005 årligen provtagit vatten och analyserat för läkemedelsrester. Provtagningarna sker på uppdrag av Regionledningskontoret, Hållbarhet. Prover tas på inkommande och utgående vatten från avloppsreningsverken, samt ytvatten i en gradient ut i Stockholms skärgård. Ytvattenprovet från Centralbron motsvarar vatten uppströms utsläpp från Stockholms avloppsreningsverk medan proverna från Halvkaksundet och Oxdjupet är nedströms avloppsreningsverkens utsläppspunkter. Vartannat år tas även prover av inkommande råvatten till vattenverken från Mälaren och av det utgående renade dricksvattnet.

Yt- och avloppsvattenproverna tas i början av september och rå- och dricksvattenproverna i början av april. Eftersom proverna tas under ett dygn blir resultaten en ögonblicksbild av utsläppen då, och årsvariationer i läkemedelskonsumtion speglas tyvärr inte. Proverna tas som dygnsprov (avloppsvatten) respektive stickprov (ytvatten, råvatten och dricksvatten). På laboratoriet analyseras proverna för drygt hundra läkemedelssubstanter. Dessa är utvalda inom ramen för det tidigare forskningsprojektet Mistra Pharma utifrån att de har känd, eller potentiell, miljörisk. Det är viktigt att sätta mätningarna i ett stort och långsiktigt perspektiv och se till trender snarare än resultat för enstaka substanser eller år. Det finns många variabler som påverkar hur mycket läkemedel som når avloppsreningsverken och ytvattnet, som exempelvis variationer i vattenflöde till avloppsreningsverken och variationer i reningsgrad i dessa. För ytvatten tillkommer även variationer i strömmar och nedbrytning i ytvattnet som beror på till exempel ljus, temperatur och bakteriell aktivitet.

Halter ng/l. LOQ = Kvantifieringsgräns
Analyslaboratorium: Umeå Universitet

		Lövö råvatten	Lövö dricksvatten	Norsborg råvatten	Norsborg dricksvatten	Görväln råvatten	Görväln dricksvatten
ng/L	LOQ						
Alfuzosin	0,1	<LOQ	0,16	<LOQ	0,15	<LOQ	<LOQ
Alprazolam	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Amiodaron	50	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Amytriptylin	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	8,5	<LOQ	75
Atenolol	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	6,8
Atorvastatin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Atrakurium	0,5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Azelastin	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Azitromycin	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Biperiden	0,1	<LOQ	0,25	0,13	0,37	0,16	1,5

Bisoprolol	0,1	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Bromokriptin	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Budesonid	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Buprenorfin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Bupropion	0,1	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Cilazapril	1	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Ciprofloxacin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Citalopram	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Cyproheptadin	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Desloratidin	0,5	1,6	0,76	1,8	1,1	3,1	<LOQ
Diklofenak	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Dicylloverin	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Difenhydramin	0,05	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Dihydroergotamin	15	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Diltiazem	0,5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Dipyridamol	1	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Donepezil	0,5	30	26	59	66	20	79
Duloxetin	1	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Eprosartan	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Erytromycin	20	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Ezetimib	50	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Felodipin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Fenofibrat	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Fexofenadin	5	6,5	15	10	14	10	67
Finasterid	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Flekainid	0,1	0,86	0,76	0,47	0,42	1,0	0,77
Flukonazol	0,5	1,7	1,9	1,1	0,94	1,9	0,69
Flunitrazepam	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Fluoxetin	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Flupentixol	5	5,1	57	12	14	20	34
Flufenazin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Flutamid	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Furosemid	10	<LOQ	31	40	13	27	<LOQ

Glibenklamid	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Glimepirid	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Haloperidol	0,1	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	0,11
Hydroxyzin	0,5	0,51	3,5	<LOQ	9,4	2,1	41
Irbesartan	0,5	0,74	2,7	1,7	2,0	0,85	21
Karbamazepin	1	6,1	6,9	5,3	4,3	8,0	2,9
Ketoconazol	10	16	146	<LOQ	40	31	287
Klorpromazin	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Klorprotixen	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	25,61
Klaritromycin	1	<LOQ	<LOQ	<LOQ	2,6	<LOQ	<LOQ
Klemastin	0,5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Klindamycin	1	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Klomipramin	0,5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	2,5	0,61	11
Klonazepam	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Klotrimazol	1	<LOQ	<LOQ	<LOQ	5,2	<LOQ	<LOQ
Kodein	0,5	13	17	4,4	42	1,9	15
Levomepromazin	50	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Loperamid	0,5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	4,3
Maprotilin	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	6,2	<LOQ	14
Meklozin	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Memantin	0,5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Metoprolol	5	7,7	5,2	<LOQ	<LOQ	<LOQ	10
Mianserin	1	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Mikonazol	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Mirtazapin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Naloxon	1	<LOQ	<LOQ	2,7	<LOQ	<LOQ	1,3
Nefazodon	0,5	<LOQ	1,2	<LOQ	<LOQ	<LOQ	4,8
Norfloxacin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Ofloxacin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Orfenadrin	0,1	0,19	0,35	<LOQ	1,8	0,17	5,3
Oxazepam	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Oxytetracyklin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Paracetamol	10	23	46	17	32	33	36

Paroxetin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	10	<LOQ	39
Perfenazin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Pizotifen	0,5	<LOQ	1,4	<LOQ	0,92	<LOQ	10
Prometazin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Propranolol	50	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Ranitadin	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	7,4	<LOQ	13
Repaglinid	0,5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	0,85	<LOQ	5,7
Risperidon	0,1	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Rosuvastatin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Roxitromycin	15	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Sertralin	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	23	<LOQ	82
Sotalol	0,5	193	488	314	287	322	527
Sulfametoxazol	5	6,0	<LOQ	23	<LOQ	8,1	<LOQ
Tamoxifen	5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Telmisartan	1	2,9	5,2	<LOQ	7,7	2,8	62
Terbutalin	0,5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	0,85
Tetracyklin	50	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Tramadol	5	5,1	<LOQ	<LOQ	<LOQ	6,1	<LOQ
Trihexyfenidyl	0,1	<LOQ	0,37	<LOQ	0,33	<LOQ	0,67
Trimetoprim	0,1	0,49	0,61	0,34	0,48	4,4	0,32
Venlafaxin	0,5	0,89	4,2	2,0	1,4	3,7	4,0
Verapamil	10	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ
Zolpidem	0,5	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ	<LOQ